

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Светла Славова Янева

Нов български университет

Научно направление 2.2. История и археология

за научните трудове и академичните активности на доц. д-р Олга Тодорова Тодорова, участник в конкурс за заемане на академичната длъжност професор по професионално направление 2.2. История и археология, специалност „История на България” (Социална история XV –XVIII в.), обявен в ДВ бр. 111/31.12.2021 г. за нуждите на секция „Българите, Османската империя и Европа” на Института за исторически изследвания на БАН

Единственият кандидат по конкурса, доц. д-р Олга Тодорова Тодорова изпълнява (а по два от петте показателя – значително надхвърля) минималните национални изисквания към научната дейност за Област на висшето образование 2. Хуманитарни науки, Професионално направление 2.2. История и археология, определени от Закона за развитието на академичния състав в Република България, на които трябва да отговарят кандидатите за заемане на академичната длъжност „професор“.

За участието си в конкурса тя представя хабилитационен труд – монография, 30 студии и статии (от които две – публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация), информация за 11 публикувани рецензии на нейни научни трудове и колективни сборници с нейно участие и за над 400 цитирания от други автори на нейни публикации. Доц. д-р Олга Тодорова има и значителен брой публикации извън тематиката на конкурса (рецензии, научно-популярни трудове, библиографии и др.), тя е редактор или съставител на 5 научни сборника и 2 книги, член е на редакционните колегии на престижните научни списания *Bulgarian Historical Review* и *История*. В периода 2007 г. – 2019 г. е участвала с доклади в 10 научни форума, от които 4 международни.

Хабилитационният труд *Домашното робство и робовладение в османска Румелия*. (София: ИК „Гутенберг“), 2021, 444 стр. ISBN: 978-619-176-195-1, представен от доц. д-р Олга Тодорова за участието ѝ в конкурса за академичната длъжност „професор” се фокусира върху една важна и много интересна, но досега

съвсем слабо застъпена в българската историческа наука тема, като запълва успешно една съществена от историографска и обществена гледна точка празнота. Монографията, представляваща първото цялостното изследване на най-масово практикуваната в проучвания регион (както и в целия ислямския свят в предмодерните времена) форма на робство, се базира на богат набор от разнообразни източници, немалка част от които – за пръв път въведени в научно обращение. Сред тях най-голям дял имат архивните документи от регистрите на кадийските съдилища на градовете София, Русе и Видин за периода XVI–XVIII в.

Прилагайки разнообразни изследователски методи, авторката осветлява последователно най-важните аспекти на проучваната проблематика: от изясняването на институцията на мюсюлманското домашно робство, през източниците и методите за набирането на робите и техния етнически състав през различните етапи на османското господство на Балканите, проследяването на индивидуалния робски „жизнен цикъл”, разнообразните механизми на интеграция на домашните роби и робини в османското общество, както и обратните случаи – на неинтегрирани роби, предпоставките за това и проявите им на съпротива. При това, в хода на цялото изложение, от вниманието ѝ не убягва съотношението норма/реална практика. Разгледан е и по-специфичният случай с чернокожите домашни роби. Очертани са впечатляващо пъстрият социален и религиозен профил на робовладелците, техните мотивации и „господарски стратегии”. Подхождайки към изследваната проблематика в духа на „историята отдолу”, Олга Тодорова ни поднася един прецизен анализ, но и увлекателен историографски разказ, в който героите добиват плът, оживяват историите на роби и робини, робовладелци и робовладелки. Изследването сполучва едновременно да постави и предложи интерпретация на съществени макро-исторически проблеми и да „насели историята с хора” (по проф. Вера Мутафчиева). Наред с това, реконструирането на картината на домашното робство и робовладение в османска Румелия е поставено в широк пространствено-времеви и проблемен контекст – на робството и робовладението в европейския късносредновековен и ранномодерен свят, на залеза на робската институция в Османската империя през втората половина на XVIII – XIX в., както и на зараждащата се национална идеология и оформящия се дискурс за „турското робство” сред българите през този период. Задълбоченото проучване на темата за домашното робство и робовладение в централната част на османските Балкани позволява на авторката, освен да формулира новаторски

изследователски тези и убедително да ги защити, да предостави солидна научна основа и за преодоляване на някои популярни и до днес, но несъстоятелни от научно-критична гледна точка обществени стереотипи. Оценявайки много високо цялостния принос на монографията, съжалявам, единствено, че тя не е снабдена с детайлно резюме на английски или друг чужд език.

Студиите и статиите, с които доц. д-р Олга Тодорова участва в конкурса за професор покриват впечатляващо широк спектър от важни изследователски теми и проблеми от областта на социалната история на османските Балкани в периода XV – XVIII в. (а и отвъд тях) и внасят значим принос в историографията. Сред приносите на тези публикации би трябвало да бъдат отбелязани изследването от нови гледни точки, с нови подходи и при въвеждането в научно обращение на нови източници на все още слабо проучени, особено в конкретните им форми на функциониране в региона, мюсюлмански институции като хаджа и вакъфа, на домашното робство и робовладение, на различни аспекти и измерения на контакта-конфликт между мюсюлмани и християни на Балканите през османския период, на „образа на другия” (на мюсюлманите, евреите и чернокожите) в колективното българско съзнание през османската епоха, както и на сложните връзки между история и фолклор в този контекст. Без да бъдат пренебрегвани приносите на доц. д-р Олга Тодорова в изследването и на различни аспекти на всекидневния живот, на мястото на Православната църква в битието на българите през XV – XVIII в., както и на различни историографски проблеми, трябва специално да бъде отбелязано, че тя е първият цялостен изследовател на историята на жените в централната част на Румелия през ранния османски период, както и на статута на децата през XV – XVIII в. Изследователските интереси на доц. д-р Олга Тодорова включват и проучването на различни аспекти от живота и дейностите на някои интересни, „неординерни”, личности от XIX век, което ѝ позволява да даде своя принос и в областта на микроисторията.

Доц. д-р Олга Тодорова има преподавателски опит като лектор в бакалавърски и магистърски курсове на Исторически факултет, Философски факултет и Факултета по класически и нови филологии на Софийския университет „Св. Климент Охридски”. Тя е била и научен ръководител на успешно защитената през 2013 г. докторска дисертация на Кръстьо Йорданов (докторант на Института за исторически изследвания на БАН и понастоящем главен асистент в същата институция) на тема

„Войнушката институция в българските земи през XV – XVI в.: историко-демографско изследване“.

Кандидатката по конкурса доц. д-р Олга Тодорова има участие в десет успешно реализирани изследователски проекта. С участието си в тези проекти тя допринася за развитието на изследванията в областта на етно-религиозните отношения в България и на Балканите, историята на жените, децата, брака и семейството през ранните векове на османското владичество, всекидневния живот, социалните структури и взаимоотношения в османска Румелия през XV – XVIII в., проучването на балканските идентичности през Модерната епоха и редица други значими изследователски теми.

Доц. д-р Олга Тодорова е член на Научния съвет на Института за исторически изследвания на БАН от 2008 г., като в периода 2008 – 2012 г. е негов заместник-председател. От 2012 г. тя е ръководител на секция „Българите, Османската империя и Европа” на Института за исторически изследвания на БАН.

В заключение, въз основа на всичко гореизложено, давам положителна оценка на академичните дейности на кандидата по обявения конкурс доц. д-р Олга Тодорова и подкрепям убедено избирането ѝ на академичната длъжност „професор”, за което ще гласувам и на заключителното заседание на научното жури.

София, 17.04.2022 г.

доц. д-р Светла Янева